Egyes hazai fecskefajok (*Aves: Hirundinidae*) teleléséről

Endes Mihály
endesm@freemail.hu

Abstract

The author reviews literature on data-deficient wintering site selection of two species of martins (*Delichon urbicum* and *Cecropis daurica*) offering a number of unresolved study topics.

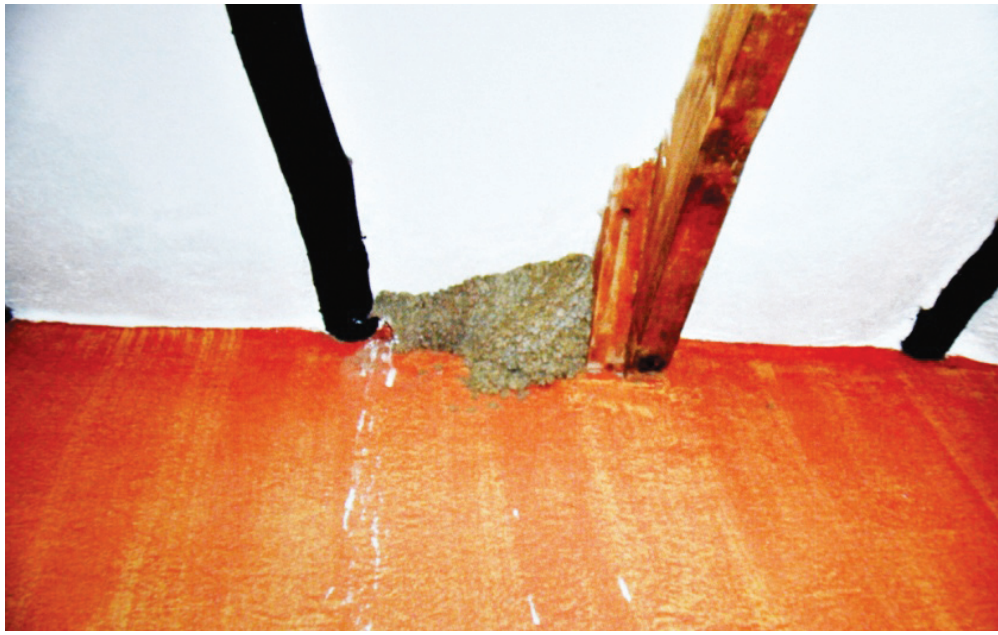
A fecskék családjának négy, Magyarországon előforduló faja közül három, a partifecske (*Riparia riparia*), a füsti fecske (*Hirundo rustica*), és a molnárfecske (*Delichon urbicum*) gyakori fészkelő, egy pedig, a vörhenyes fecske (*Cecropis daurica*) ritka, bár egyre gyakoribb kóborló (SELMECZI KOVÁCS 2008), amely azonban a klímaváltozás jósolt előrehaladásával nálunk is megtelepedhet. Európában mindannyian vonulók. Közülük két fajjal a molnárfecskével és a vörhenyes fecskével foglalkozunk, közelebbről a telelési vonatkozásokkal. A csekély hazai szakirodalom e tekintetben nyilvánvalóan a külföldi megállapításokra kénytelen támaszkodni. Jó okunk van azonban arra is, hogy közülük is a lehetőleg frissnek tekinthető 20-21. századbelieket vesszük figyelembe. Jelen írás megszületésének alapvető célja az ismeretek (lehetőség szerinti) rendszerezése mellett méginkább a meglepetésre felbukkanó tisztázatlan vagy egymásnak ellentmondó megállapításokra, valamint máig megoldatlan kérdésekre történő figyelemfelkeltés szándéka.

Molnárfecske (*Delichon urbicum*)

HORVÁTH (1958): telel Dél-Afrikában.
HARASZTHY (1998) és CSÖRGŐ et al. (2000): telel a Szaharától délre.
VAURIE (1959): telelés zömmel Délkelet-Afrikában a Fokföldig, utóbbi régióban és Délnyugat-Afrikában alkalmilag ott marad költeni.
VOOUS (1960): titokzatos telelő, amelyről sokat írtak, de kevés a tényleges megfigyelés. „Valahol" Afrikában a Fokföldig telel.
MAUERSBERGER (1969): Közép-és Dél-Afrikában telel, néha egy-egy pár költést kísérel meg.
WILLIAMS (1973): Keleti- és Középső-Afrikát tárgyaló terepi határozójában hét másik mellett ezt a fajt nem említi.
CRAMP (1988): telelő területe Kenya, Tanzánia, Zimbabwe, Zambia, Fokföld, de Angola is. Idézi McLachlan et Liversidge (1970) cikkét dél-afrikai rendszertelen költéséről.
SINCLAIR'S (1990): közönséges, de rendszertelen (ott) nyári (Európában téli!) vendég.

Vörhenyes fecske (*Cecropis daurica*)

Teleléséről hazai irodalmi idézetet nem találtam. Magam Tanzániában fotóztam már üres fészkét épület bejárat felett (lásd fotó). Kilimanjaro-Lodge, 2006.07.19.

1. fotó: Vörhenyes fecske (*Cecropis daurica*) fészke. Kilimanjaro Lodge, Tanzánia, 2006. (Foto: Endes M.)

Photo 1. Nest of Red-rumped Swallow, Kilimanjaro Lodge, Tanzania, 2006. (Photo: M. Endes)

VAURIE (1959): európai vonatkozás ismeretlen, de valószínűleg Afrika, ahol az Egyenlítő körül öt alfaja él. Így Ny- és K-Afrika, illetőleg Szudántól Tanzániáig.
VOOUS (1960): telelés Etióp-Afrikában is.
CRAMP (1988): a Nyugat-Palearktikus állomány telelőhelye ismeretlen, ilyenkor keveredhetnek az öt afrikai alfajjal.
SINCLAIR'S (1990): déli-Afrikában előfordulása nem bizonyított, de Zimbabwe és Mozambik felől nincs kizárva megjelenése, mint kóborlónak.

Az elmondottakból egy tanulság mindenképpen leszűrhető, az, hogy jól ismert ritkaságok látására vágyó világutazó madarászaink a fenti problémák megoldásával emlékezetesen írhatnák be nevüket az ornitológia tudományának még ma is jócskán hiányos Nagykönyvébe. Tudjuk, manapság egy faj (és melyik nem…?) állományának megőrzéséhez kulcskérdés a telelőhely és viszonyainak minél részletesebb ismerete.

IRODALOM

CRAMP, S. (edit.) 1988. Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Afrika: 288-289., Oxford Univ., Oxford, New York

CSÖRGŐ, T., KARCZA, ZS., HALMOS, G., MAGYAR, G., GYURÁCZ, J., SZÉP, T., BANKOVICS, A., SCHMIDT, A., SCHMIDT, E. 2009. Magyar madárvonulási atlasz: 415-416., Kossuth, Budapest

HARASZTHY, L. (edit.) 1998. Magyarország madarai: 256., Mezőgazda, Budapest.

HORVÁTH, L. 1958. Molnárfecske. In Székessy, V. (edit.): Magyarország állatvilága XXI., Aves, Madarak 10: 11., Akadémiai, Budapest

MAUERSBERGER, G. 1996. Urania Tierreich-Vögel: 337., Urania, Leipzig-Jena-Berlin

SELMECZI KOVÁCS, Á. 2008. Vörhenyes fecske, molnárfecske. In Hadarics, T., Zalai, T. (edit.) Magyarország madarainak névjegyzéke: 165., MME, Budapest.

SINCLAIR'S, I. 1990. Field Guide to the Birds of Southern Africa: 208., 210., Collins, London

VAURIE, CH. 1959. The Birds of the Palearctic Fauna, Passeriformes: 13., 15., Witherby, London

VOOUS, K.H. 1960. Atlas of European Bird: 188-189., Nelson, London

WILLIAMS, J.G. 1973. A Field Guide to the Birds of East and Central Africa. Collins, London, 288 pp